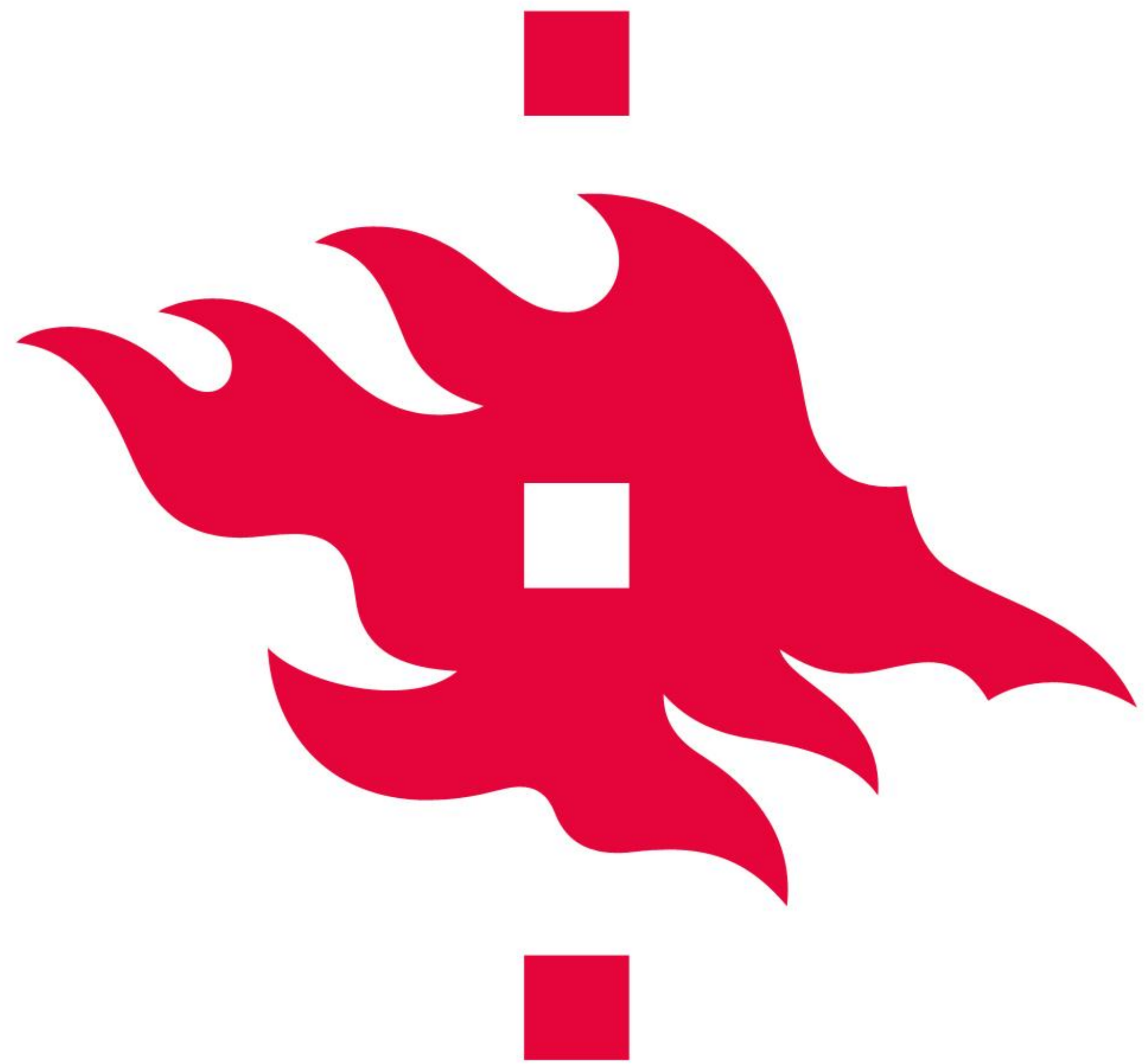

PÄIHTEIDEN KÄYTÖN ARVIOINTI NUORTEN AIKUISTEN SOSIAALITYÖSSÄ

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin nuorten aikuisten sosiaalityön kanssa. Tarkastelimme tässä käytäntötutkimuksessa sitä, miten päihteiden käytön arviointia toteutetaan nuorten aikuisten sosiaalityössä, ja millaisia haasteita ja kehitysideoita siihen liittyy. Tämän lisäksi tavoitteena oli selvittää, mitä sosiaalityön päihteiden käytön arvioinnista tiedetään aikaisemman tutkimuksen perusteella.

Aikuissosiaalityössä kohdataan usein päihteitä käyttäviä ihmisiä, minkä vuoksi sosiaalityöntekijöillä on tärkeää olla tietoa päihteidenkäytön arvioinnista sekä hoitomuodoista. Aihe on relevantti nuorten kanssa työskennellessä. Nuoruuteen elämänvaiheena liittyy kokeilunhalua ja elämishakuisuutta, joihin yhdistyy usein päihteidenkäytön lisääntyminen. Myös päihdeongelma muodostuu usein nuoruudessa. (Kirst ym., 2014; Kosonen & Kuusisto, 2023.)

Aikaisempien tutkimusten perusteella tiedetään, että ongelmallisesta päihteiden käytöstä aiheutuneet toimintakyvyn vaikeudet sekä kasautuneet ongelmat luovat asiakkaan tilanteeseen erityisen tuen ja monien samanaikaisten palveluiden tarvetta. Päihteiden käytöstä voi aiheutua asiakkaille kuitenkin myös ulossulkemisen kokemuksia palvelujärjestelmässä, ja haavoittuvimmissa tilanteissa olevat asiakkaat jäävät usein ilman tarvitsemiaan palveluita. (Kuusisto, Ekqvist & Kalliomaa-Puha, 2021.)

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tämän käytäntötutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitä keinoja päihteiden käytön arviointiin on löydettävissä sosiaalityön tutkimuskirjallisuudesta sekä miten päihteidenkäytön arviointia toteutetaan

Helsingin nuorten sosiaalityössä. Lisäksi tarkastelimme millaisia haasteita arviointiin liittyy ammattilaisten näkökulmasta.

AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimusta varten toteutettiin kysely yksikön työntekijöille verkkolomakkeella. Vastausten perusteella luotiin tilannekatsaus päihteiden käytön arvioinnin käytäntöihin ja haasteisiin. Tutkimuksen toisena osana toteutimme kirjallisuuskatsauksen päihteiden käytön arvioinnin keinoista ja lähestymistavoista sosiaalityön käytännöissä. Analyysimenetelmänä toimi aineistolähtöinen sisällönanalyysi

TULOKSET

Kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittavat, että sosiaalityössä on käytettävissä useita päihteiden käytön arviointimalleja ja -työkaluja, kuten motivoiva haastattelu, SBI-/SBIRT-menetelmät ja kokonaisvaltaiset arviointimallit (esim. ANSA ja HEADS). Näiden menetelmien vahvuuksia ovat systemaattisuus, standardisoitu käytäntö ja helppokäyttöisyys, mutta ne vaativat ammattilaiselta harkintaa ja asiakaslähtöistä soveltamista. Myös toipumispääomamittarit ja seulontatyökalut (esim. AUDIT, CAGE-AID, DAST) voivat tukea asiakkaan tilanteen kartoittamista ja voivat edistää varhaista puuttumista sekä palvelujen yhdenvertaisuutta.

Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat, että arviointi nuorten aikuisten sosiaalityössä toteutetaan vuorovaikutuksessa työntekijän ja nuoren kesken. Vuorovaikutustilanteissa arviointia ilmenee niin työntekijän havainnoinnin ja asiantuntijuuden pohjalta kuin dialogisesti asiakkaan kertomana ja tulkitsemana. Arviointia tehdään myös riskikäyttöä kartoittamalla esimerkiksi käyttömäärää ja -tiheyttä. Arvioinnin edellytyksenä on nähtävissä turvallisuus ja luottamus. Työntekijöillä on käytössään joitain

apuvälineitä arviointiin.

Päihteiden käytön arvioinnin haasteet ja kehitysideat liittyvät perehdytyksen ja koulutuksen puutteiden, asiakkaiden vastahakoisuuden sekä tiedon ja menetelmien riittämättömyyteen. Samankaltaisia haasteita käsiteltiin myös kirjallisuuskatsauksen aineistossa.

Sekä kirjallisuuskatsauksessa että kyselyaineistossa päihteiden käytön arviointi kytkeytyy vahvasti asiakkaan motivoimiseen sekä kokonaisvaltaiseen tilannearvioon ja hyvinvointiin.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

- 1) Työyhteisön yhteisten käytäntöjen kehittäminen
- 2) Uusien työntekijöiden perehdyttäminen päihteiden käytön arvioinnin näkökulmasta
- 3) Työntekijöille kannustusta lisäkouluttautumiseen

LÄHTEET

Kirst, M., Mecredy, G., Borland, T., & Chaiton, M. (2014). Predictors of substance use among young adults transitioning away from high school: A narrative review. *Substance use & misuse*, 49(13), 1795-1807.

Kosonen, J., Kuusisto, K. (2023). Treatment for problematic substance use in Nordic youth: a narrative review from the viewpoint of social services. *Subst Abuse Treat Prev Policy* 18, 70

Kuusisto, K, Ekqvist, E & Kalliomaa-Puha, L. (2021). Erityistä tukea tarvitsevat päihteitä ongelmallisesti käyttävät asiakkaat sosiaalityöntekijöiden tulkinnoissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 86:4. Tampereen yliopisto. 419-430.